

Datum

2023-10-21

Vår referens

Maria Persson

Förvaltningsjurist

maria.c.persson@malmo.se

Tjänsteskrivelse

Remiss från Socialdepartementet - Uppdrag att möjliggöra bättre tillgång till hälso- och sjukvård i hela landet genom främjande av etablering i glesbygd, Ds 2023:23 STK-2023-1041

Sammanfattning

Socialdepartementet har tagit fram promemorian Uppdrag att möjliggöra bättre tillgång till hälso- och sjukvård i hela landet genom främjande av etablering i glesbygd (Ds 2023:23). I den föreslås att upphandlande myndigheter ska beakta mindre företags möjligheter att delta i upphandlingar av hälso- och sjukvårdstjänster, dokumentera sina överväganden i frågan samt besluta om riktlinjer för hur intresset ska beaktas. Konkurrensverket föreslås bemyndigas att meddela föreskrifter, utöva tillsyn samt få förelägga upphandlande myndigheter. Det föreslås även att vissa vårdgivare som etablerar sig i glest befolkade områden ska kunna ansöka om statsbidrag, att regeringen bör se över ersättningsystem och öka den statliga styrningen inom kompetensförsörjningen. Förordningen om statsbidrag till vissa vårdgivare som utför hälso- och sjukvårdsverksamhet av allmänt ekonomiskt intresse föreslås träda i kraft den 1 april 2025 och i övrigt den 1 maj 2025.

Hälsa-, vård- och omsorgsnämnden har yttrat sig i ärendet. Stadskontoret ställer sig positivt till förslaget om att upphandlande myndigheter ska beakta mindre företags möjligheter att delta i offentliga upphandlingar av hälso- och sjukvårdstjänster och att dokumentera sina överväganden i frågan. Stadskontoret är även positivt till att regeringen ser över gällande ersättningsystem, ökar den statliga styrningen gällande kompetensförsörjning samt vidtar åtgärder i syfte att främja en jämlik tillgång till vård i glest befolkade områden. Stadskontoret har ingen erinran mot förslaget om att vissa vårdgivare i glest befolkade områden kan ansöka om statsbidrag. I övriga delar är bedömningen att förslagen i promemorian bör avstyrkas.

Förslaget är att kommunstyrelsen godkänner förslag till yttrande och skickar det till Socialdepartementet.

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår kommunstyrelsen besluta

1. Kommunstyrelsen godkänner förslag till yttrande och skickar yttrandet till Socialdepartementet.

Beslutsunderlag

- Remiss från Socialdepartementet - Uppdrag att möjliggöra bättre tillgång till hälso- och sjukvård i hela landet genom främjande av etablering i glesbygd
- Uppdrag att möjliggöra bättre tillgång till hälso- och sjukvård i hela landet genom främjande av etablering i glesbygd, Ds 2023:23
- G-Tjänsteskrivelse KSAU 231030 Remiss från Socialdepartementet - Uppdrag att möjliggöra bättre tillgång till hälso- och sjukvård i hela landet genom
- Förslag till yttrande KSAU 231030 Remiss från Socialdepartementet - Uppdrag att möjliggöra bättre tillgång till hälso- och sjukvård i hela landet genom
- Remissvar från hälsa-, vård- och omsorgsnämnden
- Hälsa-, vård- och omsorgsnämnden beslut 230929 § 104

Beslutsplanering

Kommunstyrelsens arbetsutskott 2023-10-30

Kommunstyrelsen 2023-11-08

Beslutet skickas till

Socialdepartementet

Hälsa-, vård- och omsorgsnämnden

Stadskontorets handläggare

Ärendet

Malmö stad har av Socialdepartementet inbjudits att lämna synpunkter på promemorian Uppdrag att möjliggöra bättre tillgång till hälso- och sjukvård i hela landet genom främjande av etablering i glesbygd, Ds 2023:23. I promemorian föreslås hur småskalig hälso- och sjukvårdsverksamhet kan anslutas till offentligt finansierad öppenvård på ett sätt som skapar långsiktighet och bättre förutsättningar för tillgång till en jämlik vård i hela landet. Syftet med förslagen är att stimulera mindre hälso- och sjukvårdsaktörers etablering i glesbygd samt skapa förutsättningar för att kunna upphäva lagen (1993:1651) om läkarvårdsersättning (LOL) och lagen om (1993:162) om ersättning för fysioterapi (LOF) och att de vårdgivare som i dag är verksamma inom ramen för dessa system ska kunna integreras i befintliga offentligt finansierade system. För att kunna genomföra dessa förändringar behöver de förslag som läggs fram ha bäring på hela landet och inte enbart på glest befolkade områden.

Promemorian kan förenklat delas in i två delar som delvis överlappar varandra; småskaliga verksamheter inom hälso- och sjukvården och jämlik vård i hela landet. Förslagen i promemorian är därför av olika karaktär och innebär dels ändringar i befintliga upphandlingslagstiftningar, dels införs en ny förordning om statsbidrag till vissa vårdgivare som utför hälso- och sjukvårdsverksamhet av allmänt ekonomiskt intresse.

Remissen har beretts av upphandlingsenheten på stadskontoret men i ärendets beredning har hälsa-, vård- och omsorgsnämnden getts möjlighet att yttra sig.

Utredningen i korthet

De förslag till ändringar som föreslås i promemorian samt den nya förordningen om statsbidrag till vissa vårdgivare som utför hälso- och sjukvårdsverksamhet av allmänt ekonomiskt intresse är i korthet följande.

Mindre företags möjligheter att delta i upphandlingar av hälso- och sjukvårdstjänster

Upphandlande myndigheter ska beakta mindre företags möjligheter att delta i upphandlingar av hälso- och sjukvårdstjänster. Upphandlande myndigheter ska för varje upphandling dokumentera sina överväganden i fråga om skyldigheten att beakta intresset och, i förekommande fall, hur skyldigheten har fullgjorts i upphandlingen. Upphandlande myndigheter ska också besluta om riktlinjer för hur detta intresse ska beaktas.

Föreskrifter och tillsyn

Konkurrensverket ska ges ett bemyndigande att meddela föreskrifter om riktlinjerna om vad som behövs för att uppfylla kravet på riktlinjer för hur mindre företags deltagande i upphandlingar av hälso- och sjukvårdstjänster ska beaktas samt utöva tillsyn över dessa föreskrifter. Vidare ska konkurrensverket få förelägga upphandlande myndigheter som inte fullgör sina skyldigheter på området att fullgöra dem.

Förordning om statsbidrag till vissa vårdgivare

Vissa vårdgivare som är verksamma i glest befolkade områden ska kunna ansöka om statsbidrag. Syftet är att uppfylla målet om vård på lika villkor i hela landet. Den som kommer att vara berättigad till ekonomisk ersättning ska ha utfört hälso- och sjukvårdstjänster av allmänt ekonomiskt intresse. För att kunna få bidraget ska vissa krav på avstånd till en annan vårdmottagning samt öppettider för vårdmottagningen vara uppfyllda. Vårdmottagningen ska även ha en viss lägsta inkomst från patientbesök. Socialstyrelsen ska pröva ansökningar om bidrag samt bemyndigas att ta fram föreskrifter om beräkningen av bidraget. Socialstyrelsen ska även följa upp hur bidraget använts. Tre år efter ikraftträdandet ska statsbidragets effekter i fråga om målsättningen om jämlik vård i hela landet utvärderas och kan därefter eventuellt permanenteras.

Fler åtgärder för att säkerställa tillgång till jämlik vård i hela landet

I promemorian föreslås även att regeringen bör överväga att ge en statlig myndighet, förslagsvis Socialstyrelsen, i uppdrag att se över gällande ersättningssystem och ta fram nationella rekommendationer på området. Regeringen bör även överväga att ge en statlig myndighet ett permanent uppdrag att studera och följa upp utvecklingen på kompetensförsörjningsområdet samt överväga ökad statlig styrning inom flera områden som är av betydelse för kompetensförsörjningen. Vidare bör regeringen även överväga ytterligare åtgärder i syfte att främja tillgången till jämlik vård i glest befolkade områden då det bedöms att kunskap om glesbygdsmedicin bör ingå i relevanta vårdutbildningar och i fortbildningsinsatser för hälso- och sjukvårdens medarbetare.

Ikraftträdande

Förordningen om statsbidrag till vissa vårdgivare som utför hälso- och sjukvårdsverksamhet av allmänt ekonomiskt intresse föreslås träda i kraft den 1 april 2025. Ändringarna i lagen om offentlig upphandling (LOU), i lagen om upphandling av koncessioner (LUK) och i upphandlingsförordningen föreslås träda i kraft den 1 maj 2025.

Remissinstansens yttrande

Här sammanfattas hälsa-, vård- och omsorgsnämndens yttrande. Yttrandet i sin helhet bifogas ärendet.

Hälsa-, vård- och omsorgsnämndens yttrande

Nämnden tillstyrker förslaget om att se över ersättningssystemen för de privata vårdgivarna, om statlig översyn av kompetensförsörjning samt att vidta fler insatser för en mer jämlik vård.

I övrigt yttrar nämnden sig i frågan om att främja fler mindre aktörer och anför bland annat att det kan konstateras att det i en urban kontext så som Malmö hade riskerat att skapa sämre förutsättningar för patient samt för den kommunala primärvården. Detta då samverkan med flertalet mindre aktörer skapar större administrativa och organisatoriska utmaningar.

Stadskontorets bedömning

Stadskontoret ställer sig positiv till förslaget i den del det avser att upphandlande myndigheter ska beakta mindre företags möjligheter att delta i offentliga upphandlingar av hälso- och sjukvårdstjänster och att upphandlande myndigheter ska dokumentera sina överväganden i frågan. Stadskontoret är även positiv till att se över gällande ersättningssystem, att öka statlig styrning inom ett antal centrala områden för kompetensförsörjningen samt att vidta ytterligare åtgärder i syfte att främja tillgången till en mer jämlik vård i glest befolkade områden.

Stadskontoret har ingen erinran mot förslaget i den del det avser att vissa vårdgivare i glest befolkade områden kan ansöka om statsbidrag. Detta då Malmö stad inte berörs av förslaget.

I övriga delar är bedömningen att förslagen i promemorian bör avstyrkas.

Att införa en bestämmelse avseende att en upphandlande myndighet ska beakta mindre företags möjligheter att delta i upphandlingar av hälso- och sjukvårdstjänster är ett förtydligande av gällande rätt. Förslagen skyldighet sträcker sig inte längre än att upphandlande myndigheter ska beakta detta intresse. Det behöver alltså nödvändigtvis inte innebära att beaktandet resulterar i ett faktiskt krav i den aktuella upphandlingen eller att upphandlingen ska delas upp i mindre anbudsområden. Att upphandlande myndighet ska dokumentera sina överväganden i fråga om beaktandet ter sig självklart.

Förslaget om att införa riktlinjer för hur detta intresse ska beaktas kan dock ifrågasättas. En upphandlande myndighet gör inför varje upphandling olika ställningstagande för att komma fram till vilka krav och kriterier som är lämpliga att ställa i just den specifika upphandlingen. Beroende på vad som upphandlas, hur marknaden ser ut och övriga skiftande förhållanden är det svårt att ta fram riktlinjer för hur intresset generellt ska beaktas och som dessutom är tillämpliga på samtliga upphandlingar. Huruvida det till exempel lämpar sig att dela upp en upphandling i olika anbudsområden eller om det lämpar sig bättre för ett större kontrakt är en bedömning som torde te sig mest naturlig att göra inom ramen för den specifika upphandlingen.

Även om riktlinjer tas fram för hur intresset ska beaktas kommer en bedömning likväl behöva göras inom ramen för den aktuella upphandlingen samt att vissa aspekter kanske inte alltid kan förutses. Eftersom syftet med förslaget är att upphandlande myndigheter ska beakta mindre företags möjligheter att delta i upphandlingar av hälso- och sjukvårdstjänster bör det ankomma på upphandlande myndigheter att själva bestämma hur detta intresse ska beaktas utan att behöva ta fram riktlinjer för det. Det är dessutom tidskrävande att ta fram riktlinjer och inte heller effektivt att upphandlande myndigheter som upphandlar hälso- och sjukvårdstjänster vid ytterst få tillfällen ska behöva ta fram sådana riktlinjer.

Genom att ge Konkurrensverket ett bemyndigande att meddela föreskrifter om vad som behövs för att uppfylla kravet på riktlinjer för hur intresset ska beaktas, inskränks den upphandlande myndighetens rätt att själva bestämma över vad som ska beaktas i det enskilda fallet. Att ta fram generella föreskrifter avseende riktlinjerna oavsett var i Sverige den upphandlande myndigheten

befinner sig är inte optimalt.

Förslaget är att kommunstyrelsen godkänner förslag till yttrande och skickar yttrandet till Socialdepartementet.

Ansvariga

Anna Westerling Ekonomidirektör

Magdalena Bondeson Sektionschef

Andreas Norbrant Stadsdirektör